

मुलुकी देवानी संहिता तथा त्यस सम्बन्धी कार्यविधि कानूनलाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना : मुलुकी देवानी संहिता तथा त्यस सम्बन्धी कार्यविधि कानूनलाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

संघीय संसदले यो ऐन बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यस ऐनको नाम "मुलुकी देवानी संहिता तथा त्यस सम्बन्धी कार्यविधि ऐन, २०७९" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ मा संशोधन :** मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ को,-

(१) दफा ४० को उपदफा (५) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको खण्ड (१) पछि देहायको खण्ड (१क.) थपिएको छ:-

“(१क) कुनै जिवीत पतिले त्यस्तो घोषणा पछि अर्को विवाह गरेको रहेछ भने त्यस्तो वैवाहिक सम्बन्धमा कुनै असर पर्ने छैन ।”

(२) दफा ७१ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) मा रहेका “वा कुष्ठ रोगी भएको” भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन् ।

(३) दफा ७६ को,-

(क) उपदफा (१) मा रहेका “कानून बमोजिम तोकिएको अधिकारी समक्ष” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको अधिकारी समक्ष” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ख) उपदफा (३) मा रहेका “प्रचलित कानून बमोजिमको ढाँचामा” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गरी तोकिएको ढाँचामा” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(४) दफा ८० को उपदफा (२) मा रहेका “प्रचलित कानूनले तोकिएको” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिएको बमोजिमको” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(५) दफा १०३ पछि देहायको दफा १०३क. थपिएको छः-

"१०३क. छोरा छोरीले अंश पाउने: अंश लिई सम्बन्ध बिच्छेद गरेकी महिलाले अर्को विवाह गरेमा निजले अंश बापत पाएको सम्पत्ति निजको पूर्व पति तर्फ छोरा छोरी भएमा त्यस्ता छोरा छोरीले र नभएमा निज आफैले लिन पाउनेछ।"

(६) दफा १०७ को उपदफा (१) मा रहेका "अगाडि नै" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "भिन्न" भन्ने शब्द राखिएको छ ।

(७) दफा ११३ को,-

(क) उपदफा (१) को सट्टा देहायको उपदफा (१) राखिएको छः-

"(१) कुनै दम्पतिको छोरा छोरी जन्मिएमा आमा वा बाबुले प्रचलित कानून बमोजिमको म्यादभिन्न नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको अधिकारी समक्ष जन्म दर्ताको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।"

(ख) उपदफा (२) मा रहेका "रकम जरिवाना बापत" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "बिलम्ब शुल्क" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ग) उपदफा (५) को सट्टा देहायको उपदफा (५) राखिएको छः-

"(५) उपदफा (३) बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीले प्रत्येक महिना दर्ता भएको जन्म दर्ताको विवरण कानून बमोजिम तोकिएको निकायमा यथाशीघ्र पठाउनु पर्नेछ ।"

(घ) उपदफा (६) झिकिएको छ ।

(८) दफा १२४ को दफा शिर्षकमा रहेको "नियन्त्रण" भन्ने शब्दको सट्टा "संरक्षण" भन्ने शब्द राखिएको छ ।

(९) दफा १३२ को उपदफा (१) को खण्ड (छ) पछि देहायको खण्ड (छ१) थपिएको छः -

"(छ१) दफा १२६ बमोजिमको जिम्मेवारी र कर्तव्य पालना नगरेको,"

(१०) दफा १७२ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा देहायको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश थपिएको छः-

“तर,

आधुनिक चिकित्सा विधीबाट परीक्षण गर्दा जायजन्म हुने सम्भावना नदेखिएको भनी सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकले गरेको सिफारिस नेपाल सरकारले गठन गरेको मेडिकल बोर्डले अनुमोदन गरेमा विवाह भएको पाँच वर्ष पुरा भएपछि धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न बाधा परेको मानिने छैन।”

(११) दफा २१६ को उपदफा (४) पछि देहायको उपदफा (५) थपिएको छः -

“(५) अंशबण्डा गर्दा कुनै अंशियारबीच नातामा विवाद परेमा त्यस्तो विवादको निरोपण गरी अंशबण्डा गर्नु पर्नेछ ।

तर दफा ७४ बमोजिमको अवस्थामा सोही बमोजिम अंशबण्डा गर्नु पर्नेछ।”

(१२) दफा २२२ को उपदफा (२) पछि देहायको उपदफा (३) थपिएको छः -

“(३) उपदफा (२) बमोजिम सम्पत्तिको फाँटवारी दिनु पर्ने व्यक्तिले म्यादभित्र अंशबण्डा लाग्ने सम्पूर्ण सम्पत्तिको फाँटवारी नदिएमा त्यस्तो सम्पत्ति दफा २२६ बमोजिम लुकाए वा छिपाएको मानिनेछ ।”

(१३) दफा २२५ को उपदफा (१) मा रहेको “समेत” भन्ने शब्दको सट्टा “तारेख गुजारेमा वा” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(१४) दफा २३४ पछि देहायको दफा २३४क. थपिएको छः-

“२३४क. सम्पत्ति फिर्ता पाउने: कुनै विवाहित महिलाले पति तर्फ अंशबण्डा नहुदै सगोलको सम्पत्ति लिई अर्को विवाह गरेमा त्यस्तो सम्पत्ति निजको पूर्व पतिले वा पूर्व पतिका अंशियारले फिर्ता पाउनेछ।”

(१५) दफा २३९ को उपदफा (१) को खण्ड (ड) मा रहेको “छोरातर्फका” भन्ने शब्दको सट्टा “छोरा छोरीतर्फका” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(१६) दफा २४९ को उपदफा (३), (४) र (५) मा रहेको “सङ्घीय” भन्ने शब्दको सट्टा “नेपाल सरकार,” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(१७) दफा ३२३ को उपदफा (३) पछि देहायको उपदफा (३क.) थपिएको छः-

“(३क.) गुठीको सम्पत्ति खिया लागी, टुटी फुटी, सडिगली वा अन्य कुनै किसीमले नोक्सान हुन जाने देखिएमा त्यस्तो सम्पत्तिलाई तत्कालै नोक्सान नहुने प्रकृतिको सम्पत्तिमा परिवर्तन गरी गुठीको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।”

(१८) दफा ३८६ को उपदफा (२) मा रहेका “मासिक बीस हजार” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “मासिक एक लाख” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(१९) दफा ४६४ को उपदफा (१) को खण्ड (ज) को सट्टा देहायको खण्ड (ज) राखिएको छः-

“(ज) मासिक पाँचलाख रुपैयाभन्दा बढी घर बहाल लिनु दिनु गरेको लिखत,”

(२०) दफा ४६८ को उपदफा (२) मा रहेका “पारित दस्तुर” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “पारित गर्दा लाग्ने दस्तुर” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२१) दफा ४६९ को उपदफा (१) को खण्ड (ड) को सट्टा देहायको खण्ड (ड) राखिएको छः -

“(ड) घर बहाल भए घर बहालमा दिने लिनेले समान हिस्सामा दुबैले,”

(२२) दफा ४८६ को उपदफा (५) मा रहेका “नालिस गर्ने हदम्याद” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “फैसला कार्यान्वयनको म्याद” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२३) रूपान्तरः मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ मा रहेका देहायका शब्दहरूको सट्टा देहाय बमोजिमका शब्दहरू राखी रूपान्तर गरिएको छः-

“(क) ठाउँ ठाउँमा रहेका “जिल्लास्तरीय प्रशासनिक कार्यालय” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “जिल्ला प्रशासन कार्यालय” ।

“(ख) भाग ६ को ठाउँ ठाउँमा रहेको “परिच्छेद” भन्ने शब्दको सट्टा “भाग” ।

३. मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४ मा संशोधन : मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४ को, -

(१) दफा ३६ को, -

(क) उपदफा (२) को ठाउँ ठाउँमा रहेका “पचास हजार रुपैया” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “एक लाख रुपैया” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(ख) उपदफा (२), (३) र (४) मा रहेका “वडा समितिको कार्यालय” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “वडा कार्यालय” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२) दफा ६८ को खण्ड (छ) मा रहेका “हक दावा” भन्ने शब्दको सट्टा “हक दाबी” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(३) दफा ७१ को उपदफा (१) को खण्ड (घ) को अन्त्यमा “अंकबाट” भन्ने शब्द थपिएको छ ।

(४) दफा १५३ को उपदफा (२) मा रहेका “मुद्दा किटान नगरी सामान्य रूपमा” भन्ने शब्दहरू झिकीएका छन् ।

(५) दफा २२५ को उपदफा (१क) मा रहेका “उपदफा (५)” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “उपदफा (१)” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(६) दफा २५२ को, -

(क) उपदफा (१) पछि देहायको उपदफा (१क) थपिएको छ:-

“(१क) कसैले फैसला कार्यान्वयन गर्ने कार्यमा अवरोध गरेमा फैसला कार्यान्वयन गर्न खटिएका कर्मचारीले त्यस्तो अवरोध गर्ने व्यक्तिहरूको नाम र ठेगाना उल्लेख गरी प्रतिवेदन दिनु पर्नेछ ।”

(ख) उपदफा (२) मा रहेको “व्यक्तिलाई” भन्ने शब्द पछि “कर्मचारीको प्रतिवेदनको आधारमा वा पक्षको माग बमोजिम” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।